

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005297

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-09-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ № 169-к від 01.10.2026 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Курачик Тарас Володимирович

2. Taras V. Kurachyk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 16-09-2026

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 000000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16732

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.07, 10.15.16

Тема дисертації:

1. Теоретико-правові засади обмеження прав людини та громадянина в умовах дії правового режиму воєнного стану
2. Theoretical and Legal Foundations of Restricting Human and Citizens' Rights under the Legal Regime of Martial Law

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено комплексному теоретико-правовому та міжнародно-правовому дослідженню обмеження прав людини в умовах дії правового режиму воєнного стану. У роботі обґрунтовано концепцію «контрольованого винятку» як цілісну модель, що дозволяє державі ефективно реагувати на надзвичайні загрози, дотримуючись верховенства права і не допускаючи перетворення тимчасових обмежень на сталу складову правопорядку. Актуальність дослідження зумовлена тим, що для України проблема обмеження прав людини в умовах воєнного стану має не теоретико-абстрактний, а екзистенційний характер. Збройна агресія російської федерації спричинила запровадження правового режиму воєнного стану, дія якого багаторазово продовжувалася і триває понад чотири роки. Така тривалість змінює саму якість правових

відносин: те, що розглядалося законодавцем як короткостроковий виняток, фактично набуває ознак сталого правопорядку. У дисертації цей феномен позначено терміном «нормалізація винятку», що означає поступове укорінення надзвичайних повноважень у щоденній адміністративній практиці та витіснення ними звичайних правових механізмів. Обґрунтовано, що відповіддю на цей ризик має бути не відмова від надзвичайних повноважень і не безконтрольне визнання широкої дискреції влади, а модель «контрольованого винятку», у межах якої обмеження прав зберігають усі ознаки права – нормативну визначеність, передбачуваність та доступність процедур контролю. На основі історико-правового аналізу виявлено, що вирішальним чинником правомірності надзвичайного втручання є не сама наявність загрози, а якість нормативних запобіжників, які забезпечують тимчасовість, підконтрольність і зворотність обмежень. Простежено, що від римської диктатури, афінської політичної доцільності та легістської китайської моделі до французького стану облоги і кодифікації надзвичайних режимів у XIX–XX століттях відтворюється той самий поділ на виняток, що залишається в межах правопорядку, і виняток, який цей правопорядок поглинає. Режим воєнного стану охарактеризовано як юридично визначену конструкцію, що включає шість обов'язкових змістових блоків – підстави запровадження, суб'єктний склад, процедуру, перелік заходів, темпоральні межі та механізми контролю, – і відмежовано від суміжних правових явищ: звичайних обмежень прав, дерогації, призупинення дії норми та звуження змісту суб'єктивного права. Доведено, що підміна одного з цих інструментів іншим є самостійною підставою для висновку про несумісність дій держави з її зобов'язаннями, незалежно від матеріальної виправданості заходів. Систематизовано нормативно-правові засади обмеження і дерогації в міжнародному праві: доведено кумулятивний характер вимог законності, легітимної мети, необхідності, пропорційності, недискримінаційності й тимчасовості, а також триступеневу (порогову, матеріальну, процедурну) структуру перевірки за статтею 4 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та статтею 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Обґрунтовано, що тест суворості необхідності є розширеним тестом пропорційності, доповненим доктриною збереження сутності права як самостійним критерієм допустимості обмежень, що діє паралельно з тестом пропорційності. Нормативний зміст цих критеріїв розкрито на матеріалі прецедентної практики Європейського суду з прав людини (зокрема у справах «Лоулесс проти Ірландії», «Бранніган і Мак-Брайд проти Сполученого Королівства», «Аксой проти Туреччини», «А. та інші проти Сполученого Королівства», «Мехмет Хасан Алтан проти Туреччини», «Ашінгдейн проти Сполученого Королівства»), консультативних висновків Міжамериканського суду з прав людини та позицій Комітету з прав людини Організації Об'єднаних Націй. З'ясовано, що міжнародний контроль за дотриманням стандартів обмеження є необхідним, але недостатнім компонентом, ефективність якого є похідною від якості внутрішніх фільтрів: парламентського нагляду, незалежного судового контролю, механізмів перегляду й нотифікації. Виявлено системний розрив між нормативними вимогами дерогаційного режиму і реальною практикою держав, спричинений надмірно широким тлумаченням свободи розсуду та недооцінкою процедурних елементів дерогації. Здійснено аналіз правового регулювання воєнного стану в Україні у 2022–2026 роках, а саме механізму дерогації, системи обмежень, інституційного контролю та правозастосовної практики. Встановлено, що ця модель загалом відповідає мінімальним вимогам міжнародних стандартів, однак тривалість режиму актуалізує проблему динамічного контролю, а на рівні правозастосування виявлено неоднакове застосування критеріїв оцінювання обмежень у різних сферах правового регулювання та в практиці різних органів публічної влади. На матеріалі таких сфер, як свобода пересування, право на житло, право на справедливий суд та право мирно володіти майном, продемонстровано відсутність єдиного методологічного стандарту оцінки правомірності обмежень.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive theoretical, legal and international legal study of the limitation of human rights under the legal regime of martial law. The research substantiates the concept of the “controlled exception” as an integrated model that enables the state to respond effectively to extraordinary threats while upholding the rule of law and preventing temporary restrictions from becoming a permanent element of the legal order. The relevance of the study is determined by the fact that, for Ukraine, the problem of limiting human rights under martial law is not theoretical or abstract, but existential. The armed aggression of the Russian Federation led to the introduction of the legal regime of martial law, which has been repeatedly extended and has lasted for more

than four years. Such duration changes the very nature of legal relations: what was conceived by the legislator as a short-term exception in fact acquires features of stable legal order. In the dissertation, this phenomenon is defined as the “normalization of the exception”, meaning the gradual entrenchment of emergency powers in everyday administrative practice and their displacement of ordinary legal mechanisms. It is argued that the response to this risk should be neither the rejection of emergency powers nor the uncontrolled recognition of broad governmental discretion, but the model of the “controlled exception”, within which restrictions on rights retain all attributes of law: normative certainty, foreseeability and access to procedures of control. On the basis of historical and legal analysis, it is established that the decisive factor in the legality of emergency interference with human rights is not the existence of a threat as such, but the quality of normative safeguards ensuring the temporariness, controllability and reversibility of restrictions. The dissertation traces how, from the Roman dictatorship, Athenian political expediency and the Legalist Chinese model to the French state of siege and the codification of emergency regimes in the nineteenth and twentieth centuries, the same distinction is reproduced between an exception that remains within the legal order and an exception that absorbs that legal order. Martial law is characterized as a legally defined construction comprising six mandatory substantive elements: grounds for introduction, institutional actors, procedure, a list of measures, temporal limits and mechanisms of control. It is distinguished from related legal phenomena: ordinary limitations of rights, derogation, suspension of a legal norm and narrowing of the content of a subjective right. It is proved that substituting one of these instruments for another constitutes an independent ground for concluding that state action is incompatible with its obligations, irrespective of the substantive justification of the measures concerned. The dissertation systematizes the normative foundations of limitation and derogation in international law. It proves the cumulative nature of the requirements of legality, legitimate aim, necessity, proportionality, non-discrimination and temporariness, as well as the three-level structure of review under Article 4 of the International Covenant on Civil and Political Rights and Article 15 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: threshold, substantive and procedural levels. It is argued that the test of strict necessity is an expanded proportionality test, supplemented by the doctrine of preserving the essence of the right as an independent criterion of the permissibility of restrictions, operating in parallel with proportionality. The normative content of these criteria is examined through the case law of the European Court of Human Rights, in particular *Lawless v. Ireland*, *Brannigan and McBride v. the United Kingdom*, *Aksoy v. Turkey*, *A. and Others v. the United Kingdom*, *Mehmet Hasan Altan v. Turkey* and *Ashingdane v. the United Kingdom*, as well as advisory opinions of the Inter-American Court of Human Rights and positions of the United Nations Human Rights Committee. It is established that international control over compliance with limitation standards is a necessary but insufficient component, whose effectiveness depends on the quality of internal filters: parliamentary oversight, independent judicial review, mechanisms of review and notification. The dissertation identifies a systemic gap between the normative requirements of the derogation regime and the actual practice of states, caused by an excessively broad interpretation of the margin of appreciation and the underestimation of procedural elements of derogation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Курачик Т. В. Теоретико-правові основи міжнародних стандартів щодо обмеження прав людини в період воєнного стану // Альманах права. – 2025. – Вип. 16. – С. 400-408. DOI:

<https://doi.org/10.33663/2524-017X-2025-16-400-408>

- Курачик Т. В. Теоретико-правові засади дерогації прав людини як контрольованого винятку: критерії допустимості та практика України в умовах воєнного стану // Наукові перспективи. – 2026. – № 3(69). – С. 1087-1097. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-3\(69\)-1087-1097](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-3(69)-1087-1097)
- Курачик Т. В. Сутність поняття обмеження прав людини та громадянина // Наукові перспективи. – 2026. – № 5(71). – С. 1389-1401. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-5\(71\)-1389-1401](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-5(71)-1389-1401)
- Курачик Т. В. Обмеження прав людини в умовах воєнного стану та інтеграція України до Європейського Союзу // Інтеграція України до Європейського Союзу: виклики в умовах воєнного стану. Пам'яті професора Павла Заворотька та професора Володимира Денисова : зб. матер. і тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 4-6 листопада 2024 р.) / за наук. ред. проф. Л. Г. Фалалеевої. – Київ : Вид-во «Людмила», 2025. – С. 246-248
- Курачик Т. В. Право на свободу пересування як ключовий елемент прав людини в умовах воєнного часу // Забезпечення правопорядку в умовах воєнного стану та мировідбудови : зб. наук. ст. за матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 1 травня 2025 р.). – Житомир : Поліський національний університет, 2025. – С. 62-64
- Курачик Т. В. Наслідки неправомірного обмеження прав людини // Інформаційна безпека суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану та повоєнний період : зб. матер. Міжвідомчого наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 29 травня 2025 р.). – Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2025. – С. 150-151

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0121U114449; 0124U004586

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пархоменко Наталія Миколаївна

2. Nataliia M. Parkhomenko

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5870-9261

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дідич Тарас Олегович
2. Taras O. Didych

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2442-8138

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мерник Анастасія Муслімівна
2. Anastasiia M. Mernyk

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9762-3057

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Львова Олена Леонідівна
2. Olena L. Lvova

Кваліфікація: к.ю.н., старший науковий співробітник, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2985-9671

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сунегін Сергій Олександрович

2. Serhii O. Suniehin

Кваліфікація: к. ю. н., с.д., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4304-708X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Оніщенко Наталія Миколаївна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Оніщенко Наталія Миколаївна

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Топонар О.І.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна